

NASVETI!

Trihineloz — bolezen živali in človeka

Do sedaj je ugotovljeno, da lahko zbolijo za trihinelozo 49 različnih vrst divjih in domačih živali ter človek. Pojavlja se na vseh kontinentih sveta. Bolezen povzročajo spolno zreli trihineli ali lasnice po slovensko in njene ličinke. Samec in samica živita v tankem črevesu, ličinke pa v mišičnih vlaknih istega gostitelja.

Človek se okuži s trihinelozo skoraj izključno z mesom domačega ali divjega prašiča ali njihovimi izdelki. Premalo kuhana ali pečena svinina, sveže in suhe klobase ter prekajeno meso so najbolj pogosti viri okužbe. V svetu in tudi pri nas je vedno več okužbe z medvedjim, jazbecjim, lisicjim mesom itd.

Od živali zbolijo tiste vrste, ki se trajno ali občasno hranijo z mesom. Sem spadajo vse vrste zverj, mrhovinarji, glodalci in vsejedi. Med našimi divjimi živalmi je vedno bolj pogosta trihineloz pri medvedu, volku, lisici, divji mački, risu, divjem prašiču, jazbecu, kunu, hermelinu in raznih glodalcih.

Do sedaj pri nas ni bila ugotovljena trihineloz pri rastlinojedi: (konj, govedo, ovca, koza, srnjad, jelenjad).

Ličinko trihinele spiralis so prvič ugotovili leta 1835. Od takrat dalje je znanost hitro napredovala. Leta 1850 so v Nemčiji že ugotovili vzrok smrti pri ljudeh, ki so zboleli za trihinelozo. Smrtnost zaradi te bolezni je bila ponekod zelo visoka, celo do 30 odstotkov.

V Jugoslaviji so prvič posumili na trihinelozo in jo tudi ugotovili leta 1923, ko je v Zemunu zbolelo 22 ljudi. Zadnja leta pa ima Zvezni zavod za zdravstveno varstvo in socialno politiko evidentiranih 1400 primerov trihinoze pri ljudeh, to je več kakor vsa leta do sedaj.

Opis lasnice ali trihinele:

Lasnica je glistica valjaste oblike, ki je s prostim očesom komaj vidna, njene ličinke pa so mikroskopsko majhne. Odrasli samec je dolg 1,6 mm, samica do 4 mm. Samice v tankem črevesu dvakrat več kot samci. Samci po oploditvi samice poginejo. Samice imajo življenjsko dobo do 6 tednov in v tem času izležejo 1500—10.000 živih ličink. Tako vsake pol ure samica izleže po eno živo ličinko. Ličinke se zavrtajo v črevesno steno in po mezogovnem in krvnem obtoku prodirajo do vlaknen prečno progastih mišic, kjer se trajno naselijo. Ugotovljeno je, da je največ ličink v krvnem obtoku med 8. in 25. dnevom po okužbi. Ličinke v mišičnih vlaknih dozori po 17 dneh in takrat so že nevarne za novega gostitelja. Število ličink vpliva na možnost okužbe. Za človeka je potrebno okrog 50—75 ličink. V 250 g svinine je lahko do 30 milijonov ličink. Okužba s 50 do 90 milijoni ličink je za človeka že smrtna. Pri tako številni okužbi je prizadeta mišica tako spremenjena, da so spremembe vidne s prostim očesom. Ličinke v mišičnih vlaknih živijo do konca življenja okužene živali ali človeka. V mesninah ostanejo žive ličinke sposobne za nadaljnjo okužbo tudi po 12 let. Pri migraciji ličink je znano, da ličinke izbirajo tiste prečno progaste mišice, ki so bogate s kisikom, mišičnim sladkorjem, fosforjem in

imajo debele ovojnice. Po 8—10 dneh začno ličinke v mišičnih vlaknih izločati posebno snov, ki sproži reakcijo organizma na tujo snov. Tako se začne oblikovati vezivno tkivna ovojnica, mešiček okrog ličinke. Ličinka je sprva sprožene oblike,

medved, jazbec)

— Prenašanje raznega mesa v lovišče in odmetavanje ostankov mesa v lovišče. Isto velja tudi za »vikendaše«, ki dostikrat neusmiljeno odmetavajo ostanke hrane v naravno okolje. Vzrok odmetavanja

hanje oteženo. Zelo hude bolečine nastanejo v očesnih zrklih. Telesna temperatura se dvigne tudi do 40 stopinj Celzija. Pogosto pride do vnetja možganskih ovojnic in s tem do živčnih motenj, kot so težko govorjenje, požiranje, gibanje in nemoč vstajanja iz postelje. Pojavi se hudo znojenje, oteklina na vekah, otečen obraz in motnje pri gledanju. Po telesu se pojavijo koprivke in s tem srbenje. Po nekaj dneh bolezenskih znakov srčna mišica oslabi zaradi strupov, ki jih izločajo ličinke. V sami srčni mišici ni ličink, ker srčna mišica nima ovojnice.

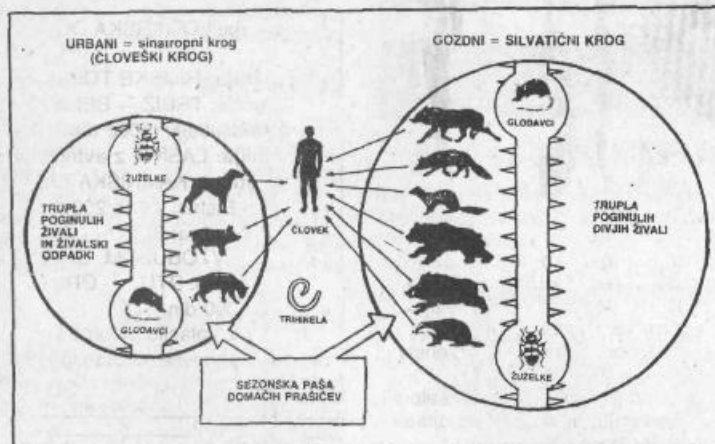
Zdravljenje trihinoze je v začetku bolezni uspešno. Zdravilo VERMOX za zdravljenje trihinoze pa ni več učinkovito, če so ličinke že v mešičkih. Pri hudih vnetjih mišic raje uporabljajo zdravila za blažitev vnetja mišic.

Dokazano je, da brez zdravljenja lahko ličinke v mišicah pri človeku živijo do 30 let.

V borbi proti trihineloz so slovenske občine: Celje, Cerknica, Žalec, Mozirje, Idrija, Kamnik, Kočevje in Vrhnika že sprejele odlok o obveznem trihineloskopskem pregledu vseh zaklanih prašičev. Te preglede opravljajo veterinarski zavodi Ljubljana, Kamnik, Kočevje, Grosuplje itd. Cena vzorca na prašiča je sedaj 1.850 dinarjev.

Iz vsega navedenega je razvidno, kako ozko je trihineloz povezana z varstvom okolja.

Dipl. vet. Janez Zajc

kasneje se zvije kot vzmet in okrog nje se oblikuje mešiček limonaste oblike.

Največ ličink se vgnezdijo v mišična vlakna trebušne prepone, zato je to mesto najprimernejše za vzorčenje na trihinelozo. Poleg trebušne prepone se ličinke trihinoze naselijo v mišična vlakna jezika, medrebrnih mišic, mišic obraza itd. Pri močni invaziji ličinke zaidejo tudi v mastno tkivo ali celo v možgane.

KDO IN KAKO ŠIRI TRIHINELOZO

Pri širjenju trihinoze ločimo gozdni (silvatični) krog in človeški — urbani (sinatropni) krog.

Gozdni krog širijo divje živali: divji prašič, lisica, jazbec, medved, kuna, bober, volk, ris, divja mačka itd.

Urbani krog širijo domače živali in človek. Prenos trihinoze iz gozdnega v človeški krog v zadnjem času prenaša stekla lisica, ki vse bolj pogosto zahaja v dvorišča domačih živali. Tako so gozdne živali lahko trajni vir okužbe domačih živali in tudi človeka. Lisica se najpogosteje okuži z lovljenjem drugih okuženih divjih živali in pobiranjem mrhovine. Znano je, da nekatere ptice lahko mehanično prenašajo bolezen, čeravno same ne obolevajo za trihinelozo.

Človek posredno ali neposredno veliko pripomore k širjenju te bolezni, če pase domače prašiče v prosti naravi, ker se prašiči hranijo tudi s trupli poginulih divjih živali. Prašič se lahko okuži tudi z iztrebki psa, ki je invadiran s trihinelozo. Znani so primeri trihinoze pri prašičih, ki so bili krmljeni s kuhinjskimi odpadki in pomlami. Slabe higienske razmere pri rejih prašičev ustvarjajo dobre pogoje za širjenje glodalcev — miši in podgan, ki prenašajo trihinelozo in še veliko drugih bolezni.

KAKO LOVCI LAHKO PRENAŠAJO TRIHINELOZO:

— Če puščajo drobovino uplenjene divjadi v lovišču

— Če ne zakopavajo ali ne odstranijo poginulih živali z lovišča

— Če delijo uplenjeno divjad brez pregleda na trihinelozo (prašič,

ostankov hrane je neurejeno zbiranje in odvoz odpadkov.

BOLEZENSKA ZNAMENJA PRI ČLOVEKU

Že po nekaj dneh po okužbi se pojavijo prebavne motnje z znaki bruhanja, podobno zastrupitvi z mesom ali pokvarjeno hrano. Po 6 dneh bolniki začutijo pekoče bolečine v žvekalnih mišicah, v ramenih, nogah in križu. Zaradi poškodb v mišičnem delu trebušne prepone postane di-

VETERINARSKI ZAVOD LJUBLJANA LJUBLJANA — POLJE

CEPLJENJE PSOV PROTI STEKLINI NA OBMOČJU OBČINE LJUBLJANA-ŠIŠKA

3. 4. 1987	od 8. do 8.30. ure — pri Pancetu, Stanežiče 3
	od 9. do 9.15. ure — pri Šublju, Medno 9
	od 10. do 10.15. ure — pri gostilni Bormes, Dvor
	od 10.45 do 11. ure — pri Cvajnerju, Žlebe
4. 4. 1987	od 12. do 13. ure — pri Sušterski, Preška c. c
	od 8. do 9. ure — pri Tometu, Vodnikova 218 (nasproti pošte)
	od 10. do 12. ure — pri Klemencu, Vodnikova 58
6. 4. 1987	od 8. do 8.15. ure — pri Grabci, Topol
	od 8.30 do 9. ure — pri Legastji, Trnovec
	od 9.30 do 10. ure — pri Dolinarju, Sora 34
	od 10.30 do 11. ure — pri Alojzu Jenku, Goričane 17
	od 11.30 do 12. ure — pri Andreju Veburu, Sp. Senica 1
	od 12.30 do 13. ure — pri Sušterski, C. na Svetje 44
7. 4. 1987	od 8. do 8.30. ure — pri Bizeljčanu, Smartno
	od 9. do 10. ure — pri Zibertu, Brod
	od 11.30 do 12.30. ure — pri gostilni Mihovc, Zg. Pirniče
8. 4. 1987	od 8. do 8.30. ure — pri Šetina, Zbilje
	od 8.45 do 9. ure — pri Šinku, Moše
	od 9.15 do 9.30. ure — pri Stenovcu, Dragočajna
	od 10. do 10.30. ure — pri Jošku, Valburga
	od 11.30 do 12. ure — pri Francu Janharju, Hraše 46
	od 12.15 do 12.45 ure — pri Kalanu, Zapoge
	od 13. do 13.30. ure — pri Janezu, Vodice
9. 4. 1987	od 8. do 8.30. ure — pri Zadružnem domu, Utik
	od 9. do 9.30. ure — pri Resmanu, Polje
	od 10. do 10.15. ure — pri Jermanu, Repnje
	od 10.30 do 10.45. ure — pri Miru Vodetu, Skaručna 18
	od 11.15 do 11.45. ure — pri Jožetu Koželju, Spodnje Gameljne 21
	od 12.30 do 13. ure — pri Knezu, Rašica
10. 4. 1987	od 8. do 8.30. ure — pri Vodniku, Podutik
	od 9. do 9.30. ure — pri Sušterski, C. Andreja Bitenca 142
	od 10. do 11. ure — pri gostilni Zibert, Trata
	od 12. do 12.30. ure — pri gostilni Jelen, Vižmarje

ZA ZAMUDNIKE:

11. 4. 1987	od 8. do 8.30. ure — pri Sušterski, Preška c. 6
	od 9.30 do 10. ure — pri gostilni Zibert, Brod
	od 11. do 12. ure — pri Klemencu, Vodnikova 58

Cepljenje proti steklini je obvezno za vse pse, starejše od 4 mesecev. Ob cepljenju se plača pristojbina, ki za leto 1987 znaša 2.850 din, od tega 2.400 din republiška in 450 din občinska pristojbina.